

## Епідемічна ситуація з паразитарних хвороб та особливості діагностики паразитозів

Псарьов В. М., Шолохова С. Є., Даниленко Л. М.

ГУ Держсанепідслужби у Сумській області

### *Epidemiology of parasitic diseases and parasites diagnostic features*

*Psarjov V. M., Sholokhova S. E., Danilenko M. L.*

*ME of State Sanitary Service in Sumy region*

*E-mail: [info@ses.sumy.ua](mailto:info@ses.sumy.ua); Psarjov V. M.*

Паразитарні хвороби в Україні і Сумській області складають 30 % від усіх інфекційних хвороб без грипу та ГРВІ. На території Сумської області протягом останніх 30 років було зареєстровано 27 нозологій паразитарних хвороб (7 протозоозів та 20 гельмінтозів), з них в останні 5 років виявлено 16. Найбільш масовими серед них є ентеробіоз, лямбліоз, аскаридоз, опісторхоз і короста.

У 2013 р. в області виявлено біля 4 тисяч випадків паразитарних хвороб, з них 78,2 % складають гельмінтози, 15,5 % - протозоози, 6,2 % - короста.

Досягнуто зниження захворюваності населення на гельмінтози на 2,4 %: виявлено 3,1 тисяч хворих, показник загальної захворюваності склав 271,4 на 100 тис. населення (в Україні – 278,95) 80 % виявлених хворих складають діти. Показник загальної захворюваності дітей на гельмінтози перевищує загальнодержавний і дорівнює 1427,4 на 100 тис. дітей (в Україні – 1256,14) 70 % хворих на гельмінтози і протозоози – це діти організованих колективів, ураженість яких гостриками досягає 1,7 %, лямбліями 0,7 %, геогельмінтами (аскаридами і волосоголовцями) 0,3 %.

У 2013 р. в області зареєстровано 10 випадків токсокарозу, серед захворілих 1 дитина. Результати моніторингу за станом об'єктів довкілля свідчать, що більшість території міст і районів області є зоною високого та середнього ризику зараження збудником токсокарозу: на території дитячих закладів рівень забруднення ґрунту яйцями токсокар склав 1,3 %, на дитячих майданчиках дворів житлового сектору – 2,8 %.

У 2013 р. в області зареєстровано 10 випадків дирофіляріозу, серед захворілих 7 мешканців міста Сум, по 1 хворому виявлено в містах Шостка, Лебедин та Буринському районі.

Станом на 1.01.14 р. на обліку знаходиться 1342 хворих на опісторхоз, з них 29 дітей. 95 % хворих зареєстровано в м. Шостка та 7 районах: Буринському, В. Писарівському, Кролевецькому, Недригайлівському, Роменському, С-Будському, Шосткинському. В 2013 р. виявлено 263 хворих на опісторхоз, з них 20 дітей. Показник захворюваності склав 23,0 на 100 тис. населення, що на 6,5 % вище рівня 2012 р. (в Україні виявлено 414 хворих, показник – 0,91)

Захворюваність населення на лямбліоз зросла на 10 %, зареєстровано 607 хворих, з них 73 % - це діти.

На територію області завезено 3 випадки малярії: один з Нігерії та два з Москви Російської Федерації (в Україні зареєстровано 78 хворих, з 4 них з летальним наслідком від тропічної малярії).

Окрім найбільш поширених інвазій в області зареєстровані поодинокі випадки паразитарних хвороб: по 2 - гіменолепідозу, ехінококозу, токсоплазмозу і амебіазу, 1 - стронгілоїдозу.

Зважаючи на ситуацію, яка склалася, питання діагностики паразитарних хвороб є вирішальним як з клінічної, так і епідеміологічної точки зору.

Діагностика паразитарних хвороб залежить від підготовки лікарів, у першу чергу, педіатрів, терапевтів та сімейних лікарів, щодо особливостей клінічних проявів хвороб, найбільш ефективних методів лабораторної діагностики, необхідності призначення спеціальних методів дослідження при окремих паразитарних хворобах. Дуже важливою є підготовка лікарів-лаборантів і лаборантів клініко-діагностичних лабораторій та створення умов у цих лабораторіях для проведення паразитологічних досліджень найбільш ефективними методами.

У зв'язку з тим, що переважна більшість статевозрілих гельмінтів і патогенних найпростіших локалізуються в шлунково-кишковому тракті, найпоширенішими методами діагностики є копрологічні, а з них найбільш універсальним та ефективним методом визначений седиментаційний метод формалін-ефірного збагачення (ФЕЗ), який є методом збагачення цист патогенних найпростіших та яєць гельмінтів і дозволяє діагностувати як протозоози, так і гельмінтози, в тому числі опісторхоз.

Діагностика окремих паразитарних хвороб потребує спеціальних методів дослідження: при ентеробіозі найбільш ефективним є дослідження періанальних зшкребів, при стронгілоїдозі – дослідження за методом Бермана.

Застосування імунологічних тестів на наявність антитіл до антигенів збудників паразитарних хвороб має допоміжне значення при діагностиці більшості гельмінтозів і протозоозів і потребує виконання обов'язкових умов: застосування імуноферментних тест-систем для виявлення імуноглобулінів класу М та визначення титру антитіл.

Не треба переоцінювати результати імунологічних тестів: при лямбліозі виявлення специфічних антитіл не є достовірною ознакою наявності лямблій у хворого в даний момент, а може свідчити про перенесення інвазії в минулому; крім того, існує проблема перехресних реакцій з іншими паразитарними та соматичними антигенами, які дають хибно позитивні результати. Це відноситься і до результатів імунологічних тестів при аскаридозі і токсокарозі.

**Висновки.** Паразитарні хвороби є однією з найбільш поширених груп інфекційних захворювань.

Клінічний і епідеміологічний ефект оздоровлення хворих і осередків паразитарних хвороб залежить від достовірної і своєчасної діагностики, провідним методом якої є лабораторна діагностика, яка потребує застосування уніфікованих ефективних методів дослідження.

Псарьов, В.М. Епідемічна ситуація з паразитарних хвороб та особливості діагностики паразитозів [Текст] / В.М. Псарьов, С.Є. Шолохова, Л.М. Даниленко // Інфекційні хвороби в практиці лікаря-інтерна: сучасні аспекти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції і Пленуму Асоціації інфекціоністів Сумщини, м. Суми, 4-5 червня 2014 р. / Редкол.: М.Д. Чемич, В.Д. Москалюк, О. І. Сміян, В.О. Терьшин, Н.І. Ільїна, В.В. Захлабаєва, А. І. Піддубна. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 84-87.